

Ida-Viru maakonna väikesadamate vastavus Sinilipu kriteeriumidele

Narva, Narva-Jõesuu, Toila ja Vasknarva väikesadamate analüüs ja tegevuskavad Sinilipu taotlemiseks.

Valmimise aeg: 2025. aasta sügis.

1. Sissejuhatus

Raporti eesmärk oli hinnata nelja Ida-Viru maakonna väikesadama – Narva, Narva-Jõesuu, Toila ja Vasknarva – valmisolekut Sinilipu (Blue Flag) ökomärgise taotlemiseks ning koostada iga sadama jaoks praktiline tegevuskava kriteeriumitele vastavuse saavutamiseks. Lisaks võrreldakse vajalikke tegevusi Eesti väikesadamate soovitusliku teenusstandardiga ning tuuakse näiteid headest praktikatest teistes Sinilipu sadamates.

Metoodika. Analüüs tugineb Sinilipu 2025. aasta jahisadamate kriteeriumitele ja selgitustele, sadamate kontrollkülastuse protokollidele, avalikele andmetele sadamaregistrist ning väikesadamate soovituslikule teenusstandardile. Lisaks on kasutatud Sinilipu rahvusvahelise võrgustiku ning Eesti Sinilipu sadamate kogemusi.

Raport on mõeldud nii sadamate haldajatele, kohalikele omavalitsustele kui ka regionaalsetele turismiarendajatele praktilise tööriistana Sinilipu taotluste ettevalmistamiseks järgnevatel hooaegadel.

2. Sinilipp jahisadamatele – lühike ülevaade

Sinilipp on rahvusvaheliselt tunnustatud ökomärgis, mida annab välja Foundation for Environmental Education (FEE). Sadamatele mõeldud kriteeriumid on jaotatud nelja suurde valdkonda:

- keskkonnaharidus ja -teave;
- keskkonnajuhtimine;
- ohutus ja teenused;
- veekvaliteet ja reostuse ennetamine.

Kriteeriumid jagunevad kohustuslikeks ja soovituslikeks. Kohustuslikud nõuded tuleb täita sajaprotsendiliselt, soovitusel aitavad tõsta sadama kvaliteeti ja tugevdada Sinilipu kuvandit.

2.1. Olulisemad kohustuslikud nõuded jahisadamale

Alljärgnevalt on kokku võetud peamised nõuded, mis on praktilise tegevuskava seisukohalt kõige olulisemad:

- Sadama infotahvilil peab olema teave Sinilipu programmi, kriteeriumite, kohalike ökosüsteemide ja tundlike loodusalade ning sadama käitumisreeglite kohta;
- Sadamas peab olema kehtestatud keskkonnavaline käitumiskoodeks paadiomanikele ja külastajatele;
- Sadam peab korraldama vähemalt kolm keskkonnahariduslikku tegevust hooaja jooksul (külastajatele ja/või personalile);
- Sadamas peavad olema lahendused tavajäätmete, taaskasutatavate jäätmete ning vähemalt kolme ohtlike jäätmeliigi keskkonnahoidlikuks kogumiseks ja üleandmiseks;
- Peab olema tagatud pilsivee ja tualetipaagi jäätmete vastuvõtu võimalus või ligipääs sellele mõnes teises sadamas kooskõlastatud lahenduse alusel;
- Sadam peab omama keskkonnapoliitikat ja -plaani, mis käsitleb vee- ja energiamajandust, jäätmekäitlust, ohutust ja keskkonnasõbralike toodete kasutamist;
- Sadam peab tegelema tundlike loodus- ja kaitsealade hoidmise ning külastuskoormuse juhtimisega;
- Sadam peab looma töörühma, mis vastutab keskkonnajuhtimise ja regulaarsete keskkonnakontrollide eest;
- Sadamas peavad olema piisav pääste- ja tuleohutusvarustus, esmaabivahendid, evakuaatsiooni- ja hädaolukorra plaanid ning need peavad olema nähtavalt märgistatud;
- Sanitaarruumid (tualetid, pesuruumid) peavad olema puhtad, piisava arvu ja maksimaalselt 200m kaugusel kaikohtadest.

Sinilipp antakse välja üheks hooajaks korraga ning selle säilitamiseks kontrollitakse sadamaid nii etteteatatud kui etteteatamata külastustega.

3. Väikesadamate soovituslik teenusstandard

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostatud väikesadamate soovituslik teenusstandard jagab turismiteenuseid pakkuvad sadamad kolme kategooriasse: paadisadam, kodusadam ja külalissadam. Standard kirjeldab, millised teenused on igas kategoorias nõutavad ja millised soovituslikud.

Olulisemad põhimõtted, mis on otseselt seotud Sinilipu kriteeriumitega:

- Kõigis kategooriates on nõutav reglementeeritud navigatsioonimärgistus, sügavusandmete kättesaadavus, kinnitusvõimalused ja kaitse lainetuse eest;
- Kõigis kategooriates on nõutav jäätmete vastuvõtt vastavalt sadama laevaheitmete ja lastijäätmete käitlemise kavale;

- Kodusadamas ja külalissadamas on ette nähtud septitanki tühjendamise võimalus (külalissadamas kohustuslik, kodusadamas soovituslik);
- Külalissadamas peavad olema 24h ligipääsetavad (bio)tualetid ja pesemisvõimalused, elektri- ja joogiveeühendused kail, vähemalt 10 märgistatud külaliskohta, ohutus- ja esmaabivahendid ning sageli ka kütusetankla, WiFi, toitlustus ja turismiinfo.

Sinilipu taotlemisel on praktiline siht see, et sadam täidaks vähemalt „kodusadama” taseme nõuded, kuid ideaalis liiguks „külalissadama” tasemele, kus teenused ja keskkonnajuhtimine on selgelt kõrgema kvaliteediga.

4. Ida-Viru väikesadamate koondülevaade

Ida-Viru maakonna neli analüüsitavat väikesadamat moodustavad olulise põhja- ja idapiiri mereturismi võrgustiku. Narva ja Vasknarva sadamad paiknevad Narva jõe ja Peipsi veealadel, Narva-Jõesuu ja Toila on otseselt seotud Soome lahe rannikuga.

Sadam	Asukoht ja veekogu	Kohtade arv (ligikaudne)	Praegune profiil	Potentsiaalne kategooria teenusstandardi järgi
Narva sadam	Narva jõgi, 14 km suudmest ülesvoolu	u 24 kaikohta	Kohalik kodusadam ja sündmuste keskus	Kodusadam → külalissadam
Narva-Jõesuu sadam	Narva jõe suue, Soome laht	u 10 külaliskohta	Piirisadam, mereturismi värav	Külalissadam
Toila sadam	Pühajõe suudmeala, Soome laht	u 10 külaliskohta	Jahtklubi ja ranna-sadam looduskaitsealal	Kodusadam → külalissadam
Vasknarva sadam	Peipsi järve põhjakallas, Narva jõe suue	u 32–50 kaikohta	Peipsi väikesadamate võrgustiku sõlm	Kodusadam → külalissadam

Järgnevalt on iga sadama kohta eraldi toodud lühiiseloostus, praegune vastavus Sinilipu kriteeriumitele ning soovituslik tegevuskava.

5. Narva sadam

Narva sadam asub Narva jõe vasakul kaldal umbes 14 km Narva jõe suudmest ülesvoolu. Sadam teenindab väikelaevu, kaatreid ja jahtlaevu pikkusega kuni umbes 24 meetrit ja süvisega kuni 2–2,2 m ning pakub kaikohti ujuvkaide ääres, slippi ja 10-tonnist tõstekraanat. Sadama missioon on arendada kohalikku veeturismi ja pakkuda mitmekülgseid teenuseid nii kohalikele kui külalistele.

Praegune olukord Sinilipu kriteeriumite lõikes

Keskkonnaharidus ja -teave

Sadamas on juba olemas üldine infotahvel ja turismiline väljund, kuid Sinilipu seisukohalt on vajalik, et info oleks süsteemselt üles ehitatud: selgitus Sinilipu programmist, kriteeriumitest, sadama käitumisjuhendist ning Narva jõe ja lähedaste loodus- ja piirialade tundlikkusest. Hetkel puudub eeldatavasti terviklik keskkonnaharidusprogramm vähemalt kolme tegevusega hooaja jooksul.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus

Narva sadam on linna sihtasutuse hallatav ning omab infrastruktuuri (slipp, tõstekraana, jäätmekogumiskoht). Sinilipu nõuete seisukohalt on oluline formaliseerida keskkonnapoliitika ja -plaan, luua töökomisjon ning tagada ohtlike jäätmete, taaskasutatavate jäätmete ja pilsivee/tualetipaagi vastuvõtu lahendused. Teenusstandardi järgi olemas olev jäätmekäitlus vajab Sinilipu jaoks detailset dokumenteerimist ja selget märgistust.

Ohutus ja teenused

Sadam täidab juba olulist rolli veeturismi ja sündmuste keskuse ning kodusadama funktsioonina. Ohutuse seisukohalt on oluline tagada ühtlaselt märgistatud päästevarustus (päästerõngad, viskeliinid, redelid), tuleohutusvahendid, esmaabikomplektid ning ligipääsetavad sanitaarruumid kõigi kaikohtade lähedal. Vajalik on ka hädaolukorra plaani ja evakuatsiooniskeemide selge kuvamine.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine

Narva sadam asub vooluveekogul ning on seotud nii linnalise reoveesüsteemi kui potentsiaalsete nafta- ja keemiapõhiste reostusriskidega (kütus, õlid). Sinilipu seisukohalt tuleb läbi mõelda sadama akvatooriumi regulaarne visuaalne seire, reostuse ennetamise ja likvideerimise protseduurid ning vajadusel teha koostööd Keskkonnaameti ja Päästeametiga Narva jõe veekvaliteedi kohta käiva info koondamiseks.

Tegevuskava Sinilipu taotlemiseks

Keskkonnaharidus ja -teave – vajalikud sammud

1. Koostada ja paigaldada Sinilipu nõuetele vastav infotahvel: Sinilipu programm, kriteeriumid, sadama kaart, kontaktid, kohalike ökosüsteemide ja piirialade info ning käitumisjuhend;

2. Töötada välja vähemalt 3 keskkonnahariduslikku tegevust hooaja jooksul (nt Narva jõe ökoloogia õppekäigud, prügikoristuspäevad, veeohutuse ja keskkonnanohi töötoad koostöös koolide ja MTÜ-dega);
3. Tutvustada paadiomanikele individuaalse Sinilipu programmi ja pakkuda sadamakontoris võimalust vastava käitumisjuhendi allkirjastamiseks;
4. Koolitada sadamatöötajaid Sinilipu nõuetest ja keskkonnateadlikust teenindusest ning dokumenteerida koolitused.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus – vajalikud sammud

5. Luua sadama töörühm (Narva linn, sadama esindaja, turismi- ja keskkonnaorganisatsioonide esindajad), mis koordineerib keskkonnajuhtimist ja Sinilipu kriteeriumide täitmist;
6. Koostada kirjalik keskkonnaplaan, mis hõlmab vee- ja energiamajandust, jäätmeid, ohutust, kaitsealasid ja keskkonnasõbralike toodete kasutamist sadamas;
7. Rajada või täpsustada eraldi kogumiskohad vähemalt kolmele ohtlikule jäätmeliigile (õlijätmed, värvid ja lahustid, akud jne) ning vähemalt kolmele taaskasutatavale jäätmeliigile (klaas, paber/papp, pakend);
8. Tagada pilsivee ja tualetipaagi vastuvõtu võimalus (kas Narva sadamas kohapeal või ametliku koostööleppe alusel lähima vastava teenusega sadamaga või kohaliku vastava valdkonna teenusepakkujaga);
9. Kehtestada regulaarsed (nt kord nädalas hooajal) sadamaalal puhtuse ja jäätmetega seotud kontrollid ning fikseerida tulemused lühikeses protokollis.

Ohutus ja teenused – vajalikud sammud

10. Kaardistada kõik pääste- ja tuleohutusvahendid ning viia need vastavusse Sinilipu miinimumnõuetega: päästerõngad, viskeliinid, redelid, tulekustutid, esmaabikapid. Märkistada need ühtsete piktogrammidega sadama kaardil ja kail;
11. Koostada hädaolukorra plaan (sh tulekahju, inimene vees, kütuseleke/reostus, tormi- või üleujutusriskid) ning paigaldada see nähtavatesse kohtadesse;
12. Tagada sanitaarruumide piisav arv, puhtus ja maksimaalselt 200 m kaugus kõigist kaikohtadest; planeerida ligipääsetava WC ja pesuruumi lahendus;
13. Võimalusel tõsta valgustuse taset sadamaalal ja parklas, vähendades samal ajal valgusreostust (LED-lahendused, ajastusega valgustid).

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine – vajalikud sammud

14. Sõlmida koostöölepped Keskkonnaameti ja kohaliku vee-ettevõttega veekvaliteedi info saamiseks ning hoida olulisemad näitajad sadama infotahvil külastajale nähtaval;
15. Viia läbi regulaarne visuaalne seire sadama akvatooriumi prahi ja võimaliku reostuse suhtes ning dokumenteerida tähelepanekud;
16. Valmistada ette reostusreageerimise komplekt (absorbendid, tõkkepoomid) koostöös Päästeametiga ning koolitada töötajaid selle kasutamises;

17. Julgustada külastajaid kasutama keskkonnasõbralikke kütuseid ja puhastusvahendeid ning käsitleda seda sadama käitumisjuhendis.

Seos väikesadamate teenusstandardiga

Narva sadamal on potentsiaal kujuneda Narva jõe piirkonna atraktiivseks külalissadamaks, mida soovitakse külastada nii mööda maismaad kui mööda merd tulijatele poolt. Tegemist on hea võimalusega saabuda alusega mööda Narva jõe otse “kesklinna” ning külastuskogemust rikastavad jõepromenaadid ja teised olulised külastuskohad. Suur osa teenusstandardi elementidest (slipp, kaikohtade arv, sündmused, elekter ja vesi, jäätmete vastuvõtt) on juba olemas, kuid Sinilipu taotlemiseks tuleb need seostada selge keskkonnajuhtimise süsteemiga. Heaks eeskujuks võib võtta Lennusadama jahisadama, kus Sinilipu kriteeriumid on lõimitud muuseumi keskkonnapõhimõtetega ning külastajale on selgelt nähtav nii keskkonnainfo kui jäätmelahendused.

6. Narva-Jõesuu sadam

Narva-Jõesuu sadam paikneb Narva jõe suudmes ning on Läänemere Soome lahe lõunaranniku viimane jahisadam Eesti piires. Sadam võtab vastu kuni 24 m pikkuseid ja kuni 2,2 m süvisega aluseid; külalisjahtidele on umbes 10 kaikohta. Sadamas on jäätmete kogumiskoht, slipp, kütusetankla ning mitmed mugavusteenused (elekter, vesi, pesemisvõimalused, WiFi, saun, pesumasin). Sadam täidab ühtaegu nii kodusadama kui aktiivse külalissadama rolli.

Praegune olukord Sinilipu kriteeriumite lõikes

Keskkonnaharidus ja -teave

Narva-Jõesuu on ajalooline kuurortlinn, mille ümbruses asuvad väärtuslikud ranniku- ja metsaökosüsteemid. Sinilipu seisukohalt on oluline, et sadama infotahvil oleks põhjalik info ranniku ökosüsteemide, kaitsealade (nt ranna- ja merelised loodusalad) ning piiräärse asukoha eripärade kohta. Samuti tuleb kirjeldada, millised alad on ankurdamiseks või liiklemiseks tundlikud. Eeldatavalt on olemas üldine keskkonnainfo, kuid see pole veel struktureeritud Sinilipu nõuete järgi.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus

Sadam pakub mitmekesiseid teenuseid, mis vastavad suures osas külalissadama standardile (elekter, joogivesi, kütus, jäätmete vastuvõtt, pesemisvõimalused, ligipääs ratastooliga). Sinilipu jaoks tuleb tagada, et jäätmekäitlus oleks dokumenteeritud, ohtlikud jäätmed ja taaskasutatavad fraktsioonid oleksid selgelt märgistatud ning olemas oleks keskkonnaplaan. Vajalik on ka tööühm, mis seoks sadama tegevuse linna üldiste arengukavadega.

Ohutus ja teenused

Piirisadamana on Narva-Jõesuu sadamas lisaks tavapärastele ohutuspõuetele oluline piiri- ja turvapõuete järgimine. Päästevahendid, tulekustutusvarustus ja esmaabi peavad olema hõlpsasti leitavad ja töökorras; sadama kaart peab näitama ka piiriala ja keelualasid. Teenusstandard rõhutab 24h kontakttelefoni olemasolu ning sadamas on see eeldatavalt täidetud – Sinilipu taotluse jaoks tuleb vastav info selgelt infotahvlile kanda.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine

Narva-Jõesuu sadam on ühenduslülili jõe ja mere vahel. Veekvaliteet sõltub nii Narva jõe kui Soome lahe seisundist ning piirijoone lähedus suurendab koostõõvajadust piirivalve ja keskkonnaasutustega. Sadamal on vaja kirjeldada, kuidas jälgitakse võimalikke reostusriske (kütus, õli, heitvesi) ning kuidas käitatakse eriolukordades.

Tegevuskava Sinilipu taotlemiseks

Keskkonnaharidus ja -teave – vajalikud sammud

18. Uuendada või rajada Sinilipu nõuetele vastav infotahvel (Sinilipp, kriteeriumid, sadama kaart, kontaktid, loodus- ja kaitseala info, käitumisjuhend);
19. Luua keskkonnaharidusprogramm vähemalt kolme tegevusega hooaja jooksul, sh piiriäärse keskkonna ja mereturismi eripärasid tutvustavad üritused;
20. Kaardistada ja tutvustada paadiomanikele individuaalse Sinilipu programmi, sh vene- ja ingliskeelne info rahvusvahelistele külalistele;
21. Kaasata kohalik kool, turismiettevõtted ja looduskaitseorganisatsioonid ühistesse rannakoristuse, linnuvaatluse või mereprügi seire projektidesse.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus – vajalikud sammud

22. Koostada kirjalik keskkonnaplaan, mis seob sadama tegevuse Narva-Jõesuu kuurordi laiemate keskkonnanäesmärkidega;
23. Luua tööühm (linn, sadam, turismiettevõtted, looduskaitse esindajad), mis koordineerib Sinilipu taotlust ja järeltegevusi;
24. Täpsustada jäätmekäitluse logistika: selged kogumiskonteinerid tavaprügile, taaskasutatavale jäätmele (klaas, paber/papp, pakend) ja vähemalt kolmele ohtlikule jäätmeliigile koos tähistuse ja juhenditega eesti, vene ja inglise keeles;
25. Tagada pilsivee ja tualetipaagi tühjendamise teenuse kättesaadavus ja nähtav kommunikatsioon (hinnad, kasutusjuhised, asukoht).

Ohutus ja teenused – vajalikud sammud

26. Ühtlustada ja kaardistada pääste- ja tuleohutuspõuendite asukohad ning lisada need sadama kaardile;
27. Koostada hädaolukorra plaan, mis hõlmab lisaks tavapärastele meresõidu riskidele ka piiri- ja julgeolekuriske;

28. Kontrollida, et wc-d ja duširuumid oleksid puhtad, piisavad ja maksimaalselt 200 m kaugusel kõikidest kaikohtadest; tagada 24h ligipääsetav vähemalt üks WC;
29. Tugevdada sadama valgustust ja videovalvet, tagades samas privaatsuse ja mitte liialdatud valgusreostuse.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine – vajalikud sammud

30. Teha koostööd Keskkonnaameti ja mereinstituutidega, et saada regulaarset infot Narva jõe suudme ja Soome lahe veekvaliteedi kohta ning kuvada põhinäitajad infotahvil;
31. Luua selged protseduurid kütuse ja õli lekkega toimetulekuks ning varuda vajalikud absorbeerivad materjalid;
32. Valmistada ette keskkonnahoidlikud juhised paadiomanikele (tankimine, pesu, hooldus), kus rõhutatakse keskkonnasõbralike toodete kasutamist;
33. Planeerida vajaduse korral oma akvatooriumi piiridesse regulaarne mehaaniline või käsitsi koristus ujuvprügi eemaldamiseks.

Seos väikesadamate teenusstandardiga

Narva-Jõesuu sadam vastab mitmetes punktides külalissadama tasemele, pakkudes kütust, vett, elektrit, pesemisvõimalusi, WiFi-t ja turismiinfot. Sinilipu taotlemiseks on oluline nende teenuste sidumine tugeva keskkonna- ja ohutusjuhtimise raamistikuga. Heaks eeskujuks on näiteks Hiiumaa Kärkla ja Orjaku sadamad, kus Sinilipu saamiseks tugevdati jäätmesüsteeme, loodi selge keskkonnapoliitika ning kaasati kogukonda keskkonnahariduslikes tegevustes.

7. Toila sadam

Toila sadam asub Pühajõe suudmealal Eesti põhjarannikul, sadama läänepiir kulgeb paralleelselt supelrannaga ning sadamaala külgneb Oru pargi maastikukaitsealaga. Sadama veealaks on Pühajõe suudmeala jalakäijate sillast idamuuli lõpuni. Sadamas on kolm kaid kogupikkusega umbes 180 m ning ligikaudu 10 külaliskohta; sadamat haldab Toila Vallavalitsuse hallatav asutus Toila Sadam, kus aktiivselt tegutsevad ka Toila Vabatahtlik Merepääste ning Toila Jahtklubi. Sadam täidab ühtlasi ka kogukonnakeskuse funktsiooni, kuhu on harjutud kokku käima

Praegune olukord Sinilipu kriteeriumite lõikes

Keskkonnaharidus ja -teave

Toila sadama vahetu lähedus nii supelrannale kui maastikukaitsealale tähendab, et tegu on väga tundliku asukohaga. Sinilipu seisukohalt tuleb infotahvil selgitada nii Pühajõe ja Soome lahe ökosüsteeme kui ka Oru maastikukaitseala piiranguid ning külastajate käitumisreegleid. Jahtklubi ja merepäästeüksuse tegevus loob väga hea võimaluse süsteemseteks keskkonnahariduslikeks üritusteks (purjetamiskool, noortelaagrid, hooaja avamised ja sulgemised).

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus

Sadama infrastruktuur on kompaktne, kõik kaikhad on suveperioodil kohalike aluste poolt hõivatud ning vabade kaikohtade olemasolu külalisalustele on piiratud. Sadamat jagavad nii hobilaevnikud kui rannakalurid, kes hooaja vahetumisel vabastavad oma kaikhad järgmistele (kalalaevad tõstetakse enne suvehooaega hoiuplatsidele). Sinilipu seisukohalt on vaja, et sadama pidaja, merepäästeüksus ja jahtklubi koostaksid ühise keskkonnaplaani, mis seob sadamas toimuvad tegevused ja sadamateenused ühtseks tervikuks. Jäätmekäitlus (tava-, taaskasutatavad ja ohtlikud jäätmed) ning pilsivee/tualetipaagi jäätmete vastuvõtt tuleb läbi mõelda nii hooaja kui ürituste lõikes.

Ohutus ja teenused

Ohutuse seisukohalt on võtmeküsimuseks ranna ja sadama piiride selge tähistamine ning ujumisala ja väikelaevaliikluse eristamine. Pääste- ja tuleohutusvahendid peavad olema nii ranna- kui sadamaalal hästi nähtavad ning sadama kaart peaks hõlmama ka supelranna peamisi ohutuspunkte. Lisaks on oluline tagada, et lastele ja noortele suunatud purjetamistreeningud toimuksid selgete ohutusjuhendite ja kvalifitseeritud juhendajate kaasabil.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine

Pühajõe suudmeala veekvaliteet sõltub nii jõe valgala kasutusest kui mereoludest. Sinilipu seisukohalt tuleb kirjeldada, kuidas välditakse sadamas reostuse sattumist jõkke ja merre (kütuse käsitlemine, paatide pesu, hooldus), ning teha koostööd supelranna veekvaliteedi seire eest vastutavate asutustega. Eraldi tähelepanu vajab sadama ja ranna ühine kommunikatsioon veekvaliteedi kohta. Asutus Toila Sadam haldab lisaks sadamale ka avalikku rannaala ning supelrandadele kehtestatud nõuetega seondult tellitakse suplushooajal (5 kuud) igakuiselt veekvaliteeti hindavaid proove.

Tegevuskava Sinilipu taotlemiseks

Keskkonnaharidus ja -teave – vajalikud sammud

34. Luua ühine infotahvel sadama ja supelranna jaoks, kus on selgelt eristatud Sinilipu ja vajadusel ranna veekvaliteedi info, Oru maastikukaitseala tutvustus ja käitumisreeglid, sadama kaart ning keskkonnakäitumise juhend;
35. Arendada vabatahtliku merepääste ja jahtklubi tegevuste baasil keskkonnahariduslik programm (nt noorte purjetamiskoolis Pühajõe ja mere ökosüsteemide teemalised tunnid, rannakoristused, mereprügi seire, linnuvaatluspäevad);
36. Luua koostöö kohaliku kooli ja turismiettevõtetega, et siduda keskkonnahariduslikud üritused Toila laiemate suvefestivalide ja sündmustega;
37. Tutvustada paadiomanikele individuaalse Sinilipu programmi ning siduda see jahtklubi liikmeks olemise või hooajapiletiga.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus – vajalikud sammud

38. Koostada Toila sadama ja sadamas tegutsevate ühingute ühine keskkonnaplaan, mis käsitleb nii sadamateenuseid, üritusi kui treeninguid;
39. Luua tööühm, kuhu kuuluvad vallavalitsuse, sadamapidaja, vabatahtliku merepääste, jahtklubi ja looduskaitseala (RMK) esindajad, et koordineerida tegevusi tundlikul kaitsealal;
40. Rajada ja märgistada jäätmete kogumispunktid (tava-, taaskasutatavad ja ohtlikud jäätmed) ning siduda need selgete kasutusjuhenditega eesti, inglise ja vajadusel vene keeles;
41. Tagada pilsivee ja tualetipaagi jäätmete vastuvõtt kas Toila sadamas või lepingulise lahenduse kaudu lähedases sadamas või vastava valdkonna teenusepakkuja poolt; teavitada sellest selgelt infotahvil ja veebis.

Ohutus ja teenused – vajalikud sammud

42. Kaardistada ja tähistada sadama ning supelranna piirid ning ujumis- ja paadiliikluse alad vastavalt veeliikluse eeskirjadele;
43. Paigaldada päästerõngad, viskeliinid, redelid ja tulekustutusvahendid nii kaikohtade kui ranna vahetusse lähedusse; lisada info sadama kaardile;
44. Tagada sanitaarruumide piisav arv ja puhtus nii sadamas kui rannas; võimalusel luua ligipääsetav WC ja pesuruum; WC-de arvukust tuleks tõsta;
45. Koostada ohutusjuhend lastele ja noortele mõeldud purjetamistreeningute jaoks ning tutvustada seda lapsevanematele ja osalejatele.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine – vajalikud sammud

46. Koordineerida veekvaliteedi seire infot supelranna ja sadama vahel ning kuvada tulemused infotahvil ja veebis arusaadavas vormis (lihtsustatult);
47. Kehtestada selged reeglid kütuse käsitlemiseks, paatide pesuks ja hoolduseks (nt keelata mürgiste kemikaalide kasutamine avatud kail);
48. Planeerida regulaarne ujuvprügi koristus Pühajõe suudmeala akvatooriumist ja avatud rannaalal koostöös vabatahtlikega;
49. Soovitada ja vajadusel müüa sadamakontoris keskkonnasõbralikke puhastus- ja hooldusvahendeid.

Seos väikesadamate teenusstandardiga

Toila sadamal on kõik eeldused kujuneda piirkonna suurimaks külalissadamaks, mis on tihedalt lõimitud ranna ja maastikukaitsealaga. Uue jahisadama projekti realiseerimisel pöörata erilist tähelepanu keskkonnatingimuste ja -reeglite järgimiseks. Sinilipu kontekstis on selge tugevus vabatahtliku merepääste ja jahtklubi aktiivne liikmeskond, keda saab kaasata keskkonnahariduse andmisesse ja -teadlikkuse suurendamisse. Hea eeskuju on siin näiteks Lennusadama jahisadam, kus muuseumi näitused ja sadamateenused toetavad üksteist – Toilas võiks sarnasel viisil põimida Oru pargi looduse ja mereturismi kogemuse ühtseks tervikuks.

8. Vasknarva sadam

Vasknarva sadam asub Peipsi järve põhjakaldal Narva jõe ja järve ühinemiskohal. Sadamal on umbes 6000 m² akvatooriumi pindala, ujuvkai kohti on ligikaudu 32 ning sadam pakub slippi, külalis- ja alalisi sildumiskohti, talvise hoiustamise võimalust ning automaatset kütusetanklat, mis teenindab nii maa- kui veesõidukeid. Sadam on oluline sõlm Peipsi väikesadamate võrgustikus.

Praegune olukord Sinilipu kriteeriumite lõikes

Keskkonnaharidus ja -teave

Vasknarva ümbrus on nii loodus- kui kultuuripärandiliselt väga väärtuslik (Narva jõgi, Peipsi järv, vana piirialaküla). Sinilipu seisukohalt tuleb sõnastada selge käitumisjuhend nii kaluritele, paadiomanikele kui turistidele, hõlmates näiteks kalapüügieeskirju, lindude pesitsusrahu ning kaitstavate alade austamist. Infotahvil tuleks tutvustada Peipsi ökosüsteemi iseärasusi ning riigipiiride vahelise asukoha eripärasid.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus

Vasknarva sadam on rajatud tänapäevaste keskkonnanõuete järgi ning pakub mitmeid teenuseid, kuid Sinilipu jaoks tuleb tagada, et jäätmekäitlus, ohtlike jäätmete kogumine, pilsivee ja tualetipaagi jäätmete käitlemine oleks süsteemselt lahendatud ja dokumenteeritud. Oluline on ka koostöö Peipsi teiste sadamatega ühtse keskkonnajuhtimise ja turismisuuna loomiseks.

Ohutus ja teenused

Ohutuse seisukohalt on oluline selge navigatsioon ja kaitse tuulte ning lainetuse eest Peipsi avavee suunal. Sadamas peab olema piisav pääste- ja tuleohutusvarustus ning 24h hädaabikontakt. Talvise hoiustamise puhul tuleb mõelda tule- ja keskkonnaohutuse lahendustele ka välisterritooriumil (nt kütuse ja kemikaalide hoiustamine) ning võimaliku hoiuala piiramine.

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine

Peipsi järve veekvaliteet on üldjoontes hea, kuid eutrofeerumise ja reostusriski tõttu on eriti oluline vältida heitvete ja jäätmete otsest sattumist järve. Sinilipu kontekstis tuleb luua süsteem vee ja rannajoone visuaalseks seireks ning olla valmis reageerima nii kohalikele reostusjuhtumitele kui võimalikule piirialasest liiklusest tulenevale riskile.

Tegevuskava Sinilipu taotlemiseks

Keskkonnaharidus ja -teave – vajalikud sammud

50. Koostada infotahvel, mis tutvustab Peipsi ja Narva jõe ökosüsteeme, kaitsealasid, kalapüügireegleid ja kohaliku kultuuripärandi eripärasid;

51. Luua vähemalt kolm keskkonnahariduslikku tegevust hooaja jooksul (nt kalastuse ja jätkusuutlikkuse töötoad, lindude ja taimestiku õppekäigud, prügikoristuspäevad vee ja kaldajoone puhastamiseks);
52. Kaardistada ja kommunikeerida individuaalse Sinilipu programm paadiomanikele, rõhuga järve ja jõe reostusriski vähendamisel;
53. Kaasata kohalik kogukond ja koolid keskkonnateemalistesse üritustesse, et tugevdada sadama rolli piirkonna õppimis- ja kohtumispäigana.

Keskkonnajuhtimine ja jäätmekäitlus – vajalikud sammud

54. Koostada sadama keskkonnaplaan, mis seob teenused, kalanduse ja turismi ühtseks kestliku arengu raamistikuks;
55. Luua töörühm (vallavalitsus, sadam, kalurid, Peipsi koostööorganisatsioonid), mis koordineerib Sinilipu taotlust ja seiretegevusi.
56. Rajada eraldi kogumiskohad tavaprügi, taaskasutatavate jäätmete ja vähemalt kolme ohtliku jäätmeliigi jaoks ning tähistada need selgelt;
57. Tagada pilsivee ja tualetipaagi jäätmete vastuvõtt kas Vasknarvas kohapeal või koostöös lähimate Peipsi sadamatega; selgitada külastajatele, kuidas ja kus teenust pakutakse.

Ohutus ja teenused – vajalikud sammud

58. Paigaldada päästerõngad, viskeliinid, redelid ja tulekustutusvahendid kõigi kaide lähedusse ning lisada need sadama kaardile;
59. Tagada sanitaarruumid, mis on puhtad, valgustatud ja jõukohase vahemaa kaugusel kaikohtadest; planeerida ligipääsetav WC;
60. Valmistada ette ja kommunikeerida aluste remondi- ja hooldustegevuse ning hoiustamise ohutusjuhend (tuleohutus, kütuse ja kemikaalide ladustamine).

Veekvaliteet ja reostuse ennetamine – vajalikud sammud

61. Koostada lihtne vee- ja rannaseire plaan (nt kord nädalas visuaalne kontroll, suuremate reostuskahtluste korral teatamine Keskkonnaametile);
62. Luua juhend paatide pesemiseks ja hoolduseks, vältides mürgiste kemikaalide ja antifoulantide sattumist järve;
63. Planeerida koostöös teiste Peipsi sadamatega teavituskampaaniaid Peipsi veehoiu teemal (nt ühisüritused, infomaterjalid Eesti ja vene keeles);
64. Varuda baasvahendid väiksemate reostusjuhtumitega toimetulekuks (absorbendid, kogumismahutid) ja koolitada töötajaid nende kasutamises.

Seos väikesadamate teenusstandardiga

Vasknarva sadam sobib hästi tugevaks kodusadamaks ja piirkondlikuks külalissadamaks Peipsi võrgustikus. Sinilipu seisukohalt saab sadam eristuda just keskkonnahariduse ja kogukonna kaasamise kaudu – heaks eeskujuks on mitmed Peipsi sadamad, mis on liitunud ühiste

projektidega, ning Eesti väikelaevanduse võrgustik, kus rõhutatakse ühtset ja kõrgkvaliteedilist teenustaset.

9. Heade praktikate kokkuvõte ja soovitused

Sinilipu taotlemisel on Ida-Viru sadamatele eriti väärtuslik jälgida Eesti juba sertifitseeritud sadamate – Lennusadama, Kärkla ja Orjaku – kogemust. Nende sadamate praktika järgi on kesksed edu võtmed:

- Selge ja avalik keskkonnapoliitika, mis on integreeritud sadama igapäevasesse juhtimisse;
- Väga nähtav ja kasutajasõbralik infotahvel, millel on sadama kaart, Sinilipu info, käitumisjuhend ja kontaktid;
- Hästi toimiv jäätmekäitluse süsteem, kus külastaja jaoks on selge, kuhu mida panna, ning kus taaskasutus ja ohtlikud jäätmed on hästi lahendatud;
- Regulaarne ja sisukas keskkonnahariduslik tegevus, mis kaasab nii kohalikke elanikke, paadiomanikke kui turiste;
- Töötajate koolitus ja selge rollijaotus hädaolukordades ja igapäevases keskkonnajuhtimises.

Ida-Viru sadamate eripära – piiriäärsus, loodus- ja kultuuripärandi tihedus ning erinevad veekogud (jõgi, meri, järv) – võimaldab kujundada Sinilipu alla tugeva ja omanäolise mereturismi piirkonna. Kui käesolevas raportis toodud tegevuskavasid süstemaatiliselt rakendada, on realistlik, et vähemalt osa sadamaid on valmis Sinilipu taotlemiseks 1-2 hooaja jooksul.

10. Soovitused edasiseks tööks

Raporti praktiliseks elluviimiseks soovitatakse järgmist ajatelge:

65. Luua iga sadama juurde väike töörühm, kuhu kuuluvad sadama esindaja, omavalitsuse esindaja ja kogukonna/jahtklubi esindaja; väiksemate töörühmade esindajaga leida ühiselt võimalusi tegevuskavadest tulenevate puudujääkide likvideerimiseks ühisprojektide realiseerimisega;
66. Alustada kiireloomulistest ja soodsatest tegevustest: infotahvlid, käitumisjuhendid, töötajate koolitus, keskkonnahariduslikud üritused; infotahvlite kujundamisel lähtuda ühtsest kujundusloogikast, mis suurendab eri sadamate vahel liikudes nendest arusaamist;
67. Planeerida suuremad investeeringud (pilsivee/septitanki vastuvõtusüsteemid, lisanitaarruumid, jäätmepunktid) vastavalt omavalitsuse ja projektirahastuse võimalustele;
68. Koostada ühine Ida-Viru väikesadamate kommunikatsiooniplaan, mis rõhutab piirkonda kui tulevast Sinilipu sadamate piirkonda.

Lisaks on soovitatav kasutada riikliku Sinilipu koordineerija nõustamist ning vaadata läbi Sinilipu ametlikud kontrollküstuse vormid, mis aitavad igal sadamal ennast enne taotlemist ise üle kontrollida.

Raporti valmimist toetas Maakondade arengustrateegia elluviimise toetusmeede (Ida-Viru), taotleja Virumaa Väikesadamate Ühendus.

**REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM**

REGIONAALARENGU TOETUSEKS